

constructing a scale for measuring moral values, based on the theoretical strategies of Imam Ali (a.s.) in Nahj al-Balagha and examining its psychometric characteristics.

Farzaneh Noori ^{a*}, Mohammadbagher Kjbaf^b, Razyeh Tabaecian

^aMaster's degree, Department of Psychology, Faculty of Psychology, Isfahan University, Isfahan, Iran noorifarzaneh85@gmail.com

^b Full Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology, Isfahan University, Isfahan, Iran m.b.kaj@edu.ui.ac.ir

^cAssistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology, Isfahan University, Isfahan, Iran s.r.tabaeian@edu.ui.ac.ir

Original Article

Use your device to scan
and read the article online

KEYWORDS

moral values
validity
reliability

Received: 7 July 2024

Accepted: 15 November 2024

ABSTRACT

The purpose of the current research was to build a scale for measuring moral values based on the theoretical strategies of Imam Ali (a.s.) in Nahj al-Balagha and to examine its psychometric properties. After designing the model of moral values based on Islamic sources, especially Nahj al-Balaghe, a questionnaire of 47 questions on the Likert scale was designed to measure these values. In the following, content and construct validity, factor analysis method and Cronbach's alpha coefficient were used to check the psychometric properties of the designed questionnaire. In order to examine the psychometric characteristics of the 47-question questionnaire, this questionnaire was implemented on a population of 100 girls aged 21-23 years old in Isfahan city, who were selected by convenience sampling. Data were analyzed by confirmatory factor analysis (CFA) and Cronbach's alpha. The results showed that the model questionnaire of moral values based on the theoretical strategies of Imam Ali (AS) in Nahj al-Balagheh has reliability (0.979). The evaluation of the confirmatory factor analysis model showed that the moral values questionnaire based on the theoretical strategies of Imam Ali (a.s.) in Nahj al-Balagheh has an acceptable fit. The simultaneous validity of this test with the list of moral values of Muslim youth has been obtained through Pearson correlation (0.623). Therefore, the developed test has the necessary psychometric properties.

* Corresponding author. Tel.:

E-mail address: noorifarzaneh85@gmail.com

DOI:

Received:; Received in revised form: ...; Accepted: ...

Article type:

©Author

ساخت و بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس سنجش ارزش‌های اخلاقی، بر مبنای راهبردهای نظری امام علی (ع) در نهج‌البلاغه

فرزانه نوری الف*، محمدباقر کجباف^ب، سیده راضیه طبائیان^پ

الف کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران noorifarzaneh85@gmail.com

^ب استاد تمام، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران m.b.kaj@edu.ui.ac.ir

^پ استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران s.r.tabaeian@edu.ui.ac.ir

چکیده	واژگان کلیدی
<p>هدف از پژوهش حاضر ساخت مقیاس سنجش ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی (ع) در نهج‌البلاغه و بررسی ویژگی‌های روانسنجی آن بود. پس از طراحی الگوی ارزش‌های اخلاقی با تکیه بر منابع اسلامی به ویژه نهج‌البلاغه، پرسش نامه ۴۷ سوالی در طیف لیکرت برای سنجش این ارزش‌ها طراحی شد. در ادامه برای بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه طراحی شده از روایی محتوا و سازه و روش تحلیل عاملی و ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. جهت بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسش نامه ۴۷ سوالی، این پرسشنامه روی جمعیت ۱۰۰ نفری دختران ۲۱-۲۳ ساله شهر اصفهان که به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شده بودند، اجرا شد. داده‌ها با روش تحلیل عاملی تاییدی (CFA) و آلفای کرونباخ تحلیل شدند. نتایج نشان داد که پرسشنامه الگوی ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی (ع) در نهج‌البلاغه از پایایی (۰/۹۷۹)، برخوردار است. ارزیابی مدل تحلیل عاملی تاییدی نشان داد که پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی (ع) در نهج‌البلاغه از برازش قابل قبولی برخوردار است. روایی همزمان این آزمون با سیاهه ارزش‌های اخلاقی جوانان مسلمان از طریق همبستگی پیرسون (۰/۶۲۳) بدست آمده است. بنابراین آزمون ساخته شده ویژگی‌های روانسنجی لازم را دارا می‌باشد.</p>	<p>ارزش‌های اخلاقی پایایی روایی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۲۵</p>

۱- مقدمه

در خلال چند دهه گذشته، مفهوم ارزش توجه روانشناسان اجتماعی را که در پی تبیین گرایش‌های انسان به سازمان دادن زندگی خویش بوده‌اند به خود جلب کرده است (دلخموش، ۱۳۸۴). نظام ارزشی در ساختار روان‌شناختی افراد به‌عنوان درونی‌ترین لایه شخصیت و هویت، شکل‌دهنده پایه‌های نظام نگرشی و رفتاری آنان است (لطف آبادی، نوروزی، ۱۳۸۳). ارزش در واقع مشخص‌کننده و جهت‌دهنده رفتار است (مومنی و حسینی ۱۴۰۱)، همچنین ارزش‌ها به‌عنوان استانداردهایی در نظر گرفته می‌شوند که تفکر، رفتار، قضاوت فردی و غیره را هدایت می‌کند (پیرمادی و همکاران، ۲۰۱۹). در اهمیت نقش و جایگاه ارزش همین بس که تمامی رفتارها، اعمال، مقاصد و نیت‌های انسانی از آن سرچشمه می‌گیرد و هر رفتاری تنها به این دلیل رخ می‌دهد که ارزشی بر ارزش دیگر غلبه می‌کند. به عبارت دیگر، انتخاب‌های افراد در زندگی مستلزم مرتب کردن ترجیحات بر اساس سلسله مراتبی از ارزش‌هاست. ارزش‌ها به افراد توانایی داوری و تصمیم‌گیری در موقعیت‌های مختلف می‌دهد. بر پایه ارزش‌هاست که انسان‌ها نیازها و خواسته‌های خود را در کنش رو به رو سازماندهی و تنظیم می‌کنند و به ارزیابی رفتار خود و دیگران می‌پردازند (فلاح، ۱۳۸۰). ارزش‌ها اصولی هستند که گروه اجتماعی، هنگام پرسش درباره خوبی‌ها و بدی‌ها و کمال مطلوب به آن رجوع می‌کند (توسلی و فاضل، ۱۳۸۹)، و به‌عنوان پدیده‌ای اجتماعی، نقشی اساسی در شکل‌گیری و کنترل و پیش‌بینی کنش‌ها و گرایش‌های افراد جامعه دارد و عنصری مرکزی در ساختار فرهنگی جوامع به شمار می‌رود (مهدوی و زارعی، ۱۳۹۰).

با توجه به اهمیت موضوع ارزش، پژوهشگران زیادی به مطالعه در این حیطه و تعیین مولفه‌های ارزشی پرداخته‌اند. آلپورت از جمله کسانی است که به بررسی نظام ارزشی پرداخته است. او شش نظام ارزشی اساسی را تعیین کرده است. به عقیده وی تمام انسان‌های دنیا از این شش نظام استفاده می‌کنند این نظام‌ها شامل: علم و دانش، ارزش‌های سیاسی (قدرت و سلطه)، ارزش‌های زیبایی‌شناختی، ارزش‌های اقتصادی (پول و ثروت)، ارزش‌های اجتماعی (شهرت و محبوبیت) و نظام ارزشی دینی می‌باشند. به عقیده آلپورت نظام ارزشی دینی تنها نظامی است که می‌تواند به‌طور مستمر و کامل به شخصیت، وحدت و یکپارچگی ببخشد (میردرکیوندی، ۱۳۸۲).

در مطالعه دیگری روکیچ (۱۹۷۳)، دو مجموعه از مولفه‌های نظام ارزشی را معرفی کرده است؛ یک مجموعه به نام نظام ارزش‌های غایی (زندگی راحت، زندگی مهیج، احساس کمال یافتگی در امور، صلح جهانی، جهان زیبا، برابری، امنیت خانوادگی، آزادی، خوشبختی، توازن درونی، عشق کامل، امنیت ملی، لذت، رستگاری، احترام به خود، تشخیص اجتماعی، دوستی واقعی، خرد)، است که به غایت‌های وجود اشاره دارند، مجموعه دیگر به نام نظام ارزش‌های ابزاری (بلند مرتبه جو، دارای وسعت نظر، توانا، با نشاط، پاکیزه، با شهامت، بخشاینده، یاریگر، صادق، مبتکر، مستقل، هوشمند، منطقی، با محبت، فرمانبردار، مودب، مسئولیت‌پذیر، خودمهارگر، خوددار و منضبط) نام دارد که این ارزش‌ها به شکل‌های مرجح رفتار، وسیله نیل به ارزش‌های غایی هستند، مربوط می‌شوند. (روکیچ، ۱۹۷۳). در ادامه شوارتز (۱۹۹۲)، پس از اعمال برخی از تغییرات در مفهوم پردازش ارزش‌ها از دیدگاه راکیچ (۱۹۷۳)، و ابداع روش‌شناسی خویش در اندازه‌گیری ارزش‌ها، «نظریه ارزش‌های انسانی بنیادی»، را تدوین کرد. مولفه‌های محتوایی این نظریه، مجموعه‌ی جامعی از ده سازه ارزشی متمایز است مثل قدرت، پشرفت، لذت جویی، تحریک طلبی، خودرهنمودی، جهان‌شمول‌نگری، خیرخواهی، سنت، همنوایی، ایمنی.

بررسی ارزش‌ها از خلال زمینه‌یابی‌های تجربی در مقیاسی گسترده دنبال شده است. وسعت چنین اطلاعاتی نشان از اهمیت ماهیت و عملیات چندگانه و بافتی ارزش‌ها دارد. برخی از پژوهش‌ها ملت‌ها را به‌عنوان واحد تحلیل ارزش‌ها در مطالعات

بین فرهنگی می‌شناسد و معتقد به واحدهای ملیتی است، بدین معنا که هر ملتی از حیث ارزش‌هایی که در آن اشتراک دارند، از جهت فرهنگی همگن هستند (مینکو و هافستد^۱، ۲۰۱۴). دلخمش و احمدی (۱۳۹۱)، نتایج پژوهش خود را اینگونه مطرح می‌کند که معانی ارزش‌های بنیادی در حد گسترده‌ایی از حیث فرهنگی مشترک هستند، اما همانگونه که انتظار می‌رفت، تحت شرایط تاریخی و اجتماعی خاص، تغییراتی در معانی و ساختارهای ارزشی ایرانیان ایجاد شده است، که معانی مختص فرهنگ ایرانی را می‌نمایاند.

با توجه به نکات مطرح شده و از آنجایی که مفهوم ارزش در موارد مختلفی به کار می‌رود؛ مانند ارزش اقتصادی، ارزش هنری، ارزش معرفت‌شناختی، ارزش منطقی، ارزش اجتماعی، ارزش تاریخی سیاسی، ارزش حقوقی و اخلاقی (مصباح، ۱۳۹۰). همچنین به دلیل اینکه بشر امروزی به دلیل رویارویی با بحران هویت انسانی و ارزش‌های اخلاقی ناگزیر است، که به ارزش‌های اخلاقی روی بیاورد (نجارزادگان، ۱۳۸۷)، تمرکز این پژوهش بر روی ارزش‌های اخلاقی می‌باشد.

ارزش‌های اخلاقی از اساسی‌ترین عوامل در تکامل شخصیت انسان است (کوخالو و همکاران ۱۴۰۰). ارزش‌های اخلاقی تعیین‌کننده رفتار انسان هستند. قابل ذکر است که میزان تمایل افراد جامعه به ارزش‌های اخلاقی می‌تواند موجبات انحراف یا جلوگیری از انحراف اجتماعی را به وجود آورد و به طور کلی جامعه‌ای که افراد آن پایبند به اخلاق و یا ارزش‌های اخلاقی نباشند دیر یا زود به زوال کشیده خواهد شد (احمدی و زارعی، ۱۳۹۰؛ به نقل از ملکی پور، حکیم زاده و معمور، ۱۳۹۳). ارزش‌های اخلاقی را می‌توان مجموعه قواعدی دانست که رفتار انسان را در زندگی شخصی، همچنین زندگی اجتماعی هدایت می‌کنند. ارزش‌ها و قواعد اخلاقی به متفاوت از قوانین و دستورهای اجتماعی هستند. بنابراین ارزش‌های اخلاقی به معنای وجود انسان و کمالاتی هستند که معیار تکامل انسان می‌باشند. گذشته از این وجود ارزش‌های اخلاقی در زندگی انسان امری بدیهی هستند و انسان با، بایدها و نبایدها، ضرورت‌ها و به عبارت دیگر خوب و بد سروکار دارد (کار دوست فینی، ۱۳۹۳).

به اعتقاد آبراهام مزلو، ایده آل انسان، ارزش‌های بودن است. مزلو اینگونه مطرح می‌کند: همه افراد به نوعی زندگی خود را وقف تحقق ارزش‌های بودن و وقف ارزش‌های غایی غریزی می‌کنند که نمی‌تواند به چیزهای غایی تری تنزل یابد. تقریباً چهارده ارزش بودن وجود دارد که شامل حقیقت، زیبایی، خوبی، کمال، سادگی، جامعیت، عدالت، تمامیت و چند ارزش دیگر است (میلانی، ۱۳۸۶). از همین روی از نگاه مزلو، بالاترین سعادت برای بشر این است که به دنبال ارزش‌های بودن، ارزش‌های برتر و اخلاقی باشد. ارزش‌های بودن یا زندگی بر اساس ارزش‌های اخلاقی، که با ارضا یا برآوردن نیازهای والای انسانی مقذور است، تامین‌کننده بالاترین لذت‌ها و سعادت‌های شناخته شده برای بشر است (همان).

اخیراً پژوهشگران مسلمان هم به مسائل مربوط به ارزیابی ارزش‌ها توجه خاصی نشان داده اند (مونا^۲، ۲۰۱۰). طبق دیدگاه عبدالله، صالح، محمود و غنی^۳ (۲۰۱۰)، ارزش‌های اخلاقی، اعتقاداتی هستند که توسط فرد پذیرفته می‌شوند و در گروه‌های منسجم اجتماعی به اشتراک گذاشته می‌شوند. این ارزش‌ها به تعیین رفتار درست و اشتباه و انتخاب بین دو موقعیت مربوط هستند. صبر، قناعت، توجه مثبت، تواضع، درستکاری، عشق و مراقبت و غیره، از جمله ارزش‌های اخلاقی هستند که عبدالله و همکاران (۲۰۱۰)، به آن اشاره کرده اند. در پژوهشی که مهدوی و زارعی (۱۳۹۰)، تحت عنوان عوامل موثر در گرایش نوجوانان به ارزش‌های اخلاقی انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که متغیرهایی مانند، باورهای مذهبی دانش‌آموزان، پایبندی دوستان و معلمان و والدین به ارزش‌های اخلاقی، پذیرش اجتماعی این ارزش‌ها، رضایت اجتماعی دانش‌آموزان، انتظار فایده ارزش‌های اخلاقی و ارزیابی فایده این ارزش‌ها و همچنین اعتماد اجتماعی دانش‌آموزان با گرایش آنان به ارزش‌های اخلاقی مستقیم و

1. Minkov & Hofstede

2. Muna

3. Abdullah, Salleh, Mahmud & Ghani

معناداری داشته است. همچنین غنی، عبدالله، اکیل و نورالدین (۲۰۱۴)، در بررسی خود پیرامون ارتباط بین ارزش‌های اخلاقی اسلامی و راهبردهای مقابله‌ای میان نوجوانان مونث درگیر در روابط جنسی قبل از ازدواج، ارتباط معناداری را بین راهبردهای مقابله‌ای و ارزش‌های اخلاقی نشان دادند. نتایج همبستگی مثبت و متوسطی را بین ارزش‌های اخلاقی و همه انواع مهارت‌های مقابله‌ای نشان دادند، که می‌تواند بیانگر این موضوع باشد که ارزش‌های اخلاقی را می‌توان به عنوان یک راهبرد مقابله‌ای در برابر عوامل استرس‌زا در نظر گرفت. امروزه شاهد کمرنگ شدن ارزش‌های اخلاقی و عمل بر اساس آنها در جوامع مختلف از جمله جامعه خودمان هستیم. این ارزش‌ها در هر جامعه همگون و مشترک هستند، اگر چه با ارزش‌های جوامع دیگر ممکن است، متفاوت باشند (نوری پور لیاولی و رسولی، ۱۳۹۲).

با توجه به اهمیت ارزش‌ها و به ویژه ارزش‌های اخلاقی به عنوان اصول راهنمای زندگی و جهت دهنده اعمال و رفتار آدمی، ضروری است که پژوهش‌گران حوزه‌های مختلف توجه خود را بر روی این مسئله معطوف کنند تا بتوانند اصولی را به عنوان مبنای انتخاب به افراد جامعه خود معرفی کنند که متناسب با فرهنگ و شرایط جامعه خودشان باشد تا بتوانند زمینه رشد افراد جامعه خود را فراهم کنند.

همانگونه که اشاره شد ارزش‌ها می‌توانند تحت تاثیر فرهنگ‌های مختلف شکل‌های متفاوتی داشته باشند و یا از نظر الویت بندی بین آنها متفاوت باشند. به دلیل فقدان مدل بومی مناسب با فرهنگ و اعتقادات ایرانیان در زمینه ارزش‌ها و به ویژه ارزش‌های اخلاقی تمرکز اصلی این پژوهش بر استخراج ارزش‌های اخلاقی و همچنین ساخت و بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس متناسب با آن به منظور بررسی‌های بیشتر در جامعه ایرانی می‌باشد. منبع اصلی ما در این پژوهش رجوع به مفاهیم مطرح شده توسط دین اسلام و اهل البیت علیهم السلام می‌باشد.

یکی دیگر از دلایل ما برای پرداختن به موضوع ارزش‌های اخلاقی با توجه به مفاهیم مطرح شده توسط اهل بیت این است که نظام ارزشی و اخلاقی مطرح شده توسط این بزرگواران فراگیر، عام و شامل است در حالی که مفاهیم مطرح شده در بسیاری از مکاتب دیگر تنگ و محدود است و عمدتاً منحصر به ارزش‌های اخلاقی مطرح شده در محیط اجتماعی است و به مساله ارتباط انسان با خدا و غیره پرداخته نمی‌شود. در حالی که نظام فکری اهل بیت همه عرصه‌های حیات را در برمی‌گیرد. با توجه به مفهوم نسبی بودن ارزش‌ها و اخلاق در مکاتب غربی مبنای رجوع ما برای این پژوهش اهل بیت علیهم السلام می‌باشند که به دلیل ویژگی عصمت مفاهیمی را مطرح می‌کنند که ریشه در حقیقت عالم و انسان دارند. بنابراین باید تلاش کرد که نظام ارزشی به نوجوانان و جوانان معرفی شود که ریشه در حقیقت دارند و متناسب با فرهنگ و تفکر خانواده‌های ایرانی هستند.

در این میان سخنان امیرالمومنین مورد توجه اصلی ما قرار گرفت، زیرا ایشان با توصیه‌های خود نگاه انسان را به چیزی متعالی‌تر از زندگی روزمره می‌اندازد ولی انسان‌ها را از زندگی در دنیا بیگانه نمی‌کنند، تا نه جهان کوچک شود و از گستردگی آن تا ابدیت غفلت گردد و نه انسان آن چنان تقلیل یابد که گویا همه استعداد‌های او در محدوده شناختن بعد حیوانی او باید خلاصه شود (طاهر زاده، ۱۳۹۳). ایشان در سخنان خود توجه ویژه‌ای را به جوانان و نوجوانان و تربیت آنها داشته‌اند. بعد از استخراج مولفه‌های ارزش‌های اخلاقی بر مبنای دیدگاه حضرت علی علیه السلام در نهج‌البلاغه ضرورت دارد ابزاری طراحی شود که بتواند ارزش‌های مورد نظر این مدل تدوین شده را بسنجد تا ابزاری را برای پژوهش‌های بیشتر در اختیار ما بگذارد بنابراین هدف اصلی این پژوهش ساخت مقیاس سنجش ارزش‌های اخلاقی بر مبنای دیدگاه حضرت علی و به بررسی ویژگی‌های روانسنجی آن می‌باشد.

۲- روش

این پژوهش دارای دو بخش کیفی و کمی می‌باشد. در قسمت کیفی پژوهش از سه روش با عنوان‌های تحلیل مضمون، سه سوسازی داده‌ها و روش تحقیق ترکیبی از راهبرد اکتشافی متوالی، استفاده شده است. در ادامه به منظور تدوین پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی و بررسی ویژگی‌های روانسنجی آن از روش کمی استفاده شد.

راهبرد منتخب در این پژوهش، طرح راهبرد اکتشافی متوالی است که شامل گردآوری داده‌های کیفی در مرحله اول و به دنبال آن گردآوری و تحلیل داده‌های کمی در مرحله دوم که خود بر اساس نتایج کیفی مرحله اول بنا نهاده می‌شوند، می‌باشد (کرس ول^۱، ۲۰۰۹؛ ترجمه کیامنش و دانای طوس، ۲۰۱۲/۱۳۹۱). پژوهشگر با استفاده از رویکردی سه مرحله‌ای، در ابتدا داده‌های کیفی را گردآوری و تحلیل می‌کند (مرحله اول)، از این تحلیل برای ساخت ابزار استفاده می‌کند (مرحله ۲) و متعاقباً ابزار را در یک نمونه از جامعه اجرا می‌کند (مرحله ۳) و بر اساس نتایج یک مدل کیفی بر اساس داده‌های کمی ارائه می‌دهد (کرس ول و پلانوکلارک^۲، ۲۰۰۷).

در قسمت کمی پژوهش برای بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه طراحی شده از روایی محتوایی و سازه (همگرا، تحلیل عاملی) و برای بررسی پایایی آن از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد.

در رابطه با استفاده از روش تحلیل عاملی توجه به نکات زیر بسیار مهم می‌باشد.

در روش‌شناسی مدل معادلات ساختاری، ابتدا به ساکن لازم است تا روایی سازه^۳ مورد مطالعه قرار گرفته تا مشخص شود نشانگرهای انتخاب شده برای اندازه‌گیری سازه‌های مورد نظر خود از دقت لازم برخوردار هستند. برای این منظور از تحلیل عاملی تأییدی^۴ (CFA)، استفاده می‌شود.

جامعه آماری این پژوهش در قسمت طراحی الگو در دو حوزه متون و متخصصین قابل بررسی بودند. در حیطه تفاسیر نهج‌البلاغه و نوجوان و جوان در نگاه امام علی حدود ۱۱۰ جلد کتاب موجود بود و در حوزه متخصصین می‌توان به متخصصین روانشناسی و اسلامی در این حوزه اشاره کرد. در این پژوهش در مرحله استخراج نظام ارزش‌ها از روش نمونه‌گیری هدفمند، که عبارت است از گزینش واحدهای (منابع) خاص مبتنی بر اهداف خاص و مرتبط با سوال‌های پژوهش استفاده شد (محمد پور، ۱۳۹۰). بر اساس مطالعات اولیه‌ای که صورت گرفت در حوزه متون تخصصی، چند تفسیر از نهج‌البلاغه از جمله تفسیر مکارم شیرازی از نهج‌البلاغه تحت عنوان پیام امام امیرالمومنین (ع)، فرزندان چنین باش اثر دین پرور و مجموعه دو جلدی فرزندان این چنین باید بود در شرح و تفسیر نهج‌البلاغه اثر طاهرزاده انتخاب گردید. در حوزه رجوع به متخصصین به نفر ۴ از روانشناسان و متخصصان دینی مراجعه شد. در ادامه برای تحقیق پیمایشی هر زیر گروه اصلی که پاسخ آنها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت ۱۰۰ نفر بود (نصر، ۱۳۸۳). در این پژوهش جهت کاهش مشکلات نمونه‌گیری، نمونه مورد نظر شامل ۱۰۰ دختر ۲۳-۲۱ ساله ساکن شهر اصفهان در قسمت بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی (ع) در نهج‌البلاغه بود.

پس از مطالعه متون و تفاسیر مرتبط با نهج‌البلاغه به ویژه تفاسیر مرتبط با نهج‌البلاغه، ابتدا کدگذاری اولیه گزاره‌های استخراج شده صورت پذیرفت و سپس به کدگذاری ثانویه گزاره‌ها پرداخته شد و در نهایت با جمع بندی کدگذاری اولیه و ثانویه گزاره‌های استخراج شده، شبکه مضامین مرتبط با ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه امام علی در نهج‌البلاغه طراحی گردید. اطلاعات

1. Creswell
2. Plano Clark
3. Construct Validity
4. Confirmatory Factor Analysis

جمع آوری شده از متخصصینی که با آن ها مصاحبه صورت گرفته بود با اطلاعات جمع آوری شده در قالب شبکه مضامین و الگوی کیفی اولیه مورد مقایسه و بررسی قرار گرفت و پس از جمع بندی نهایی الگوی کیفی مرتبط با ارزش‌های اخلاقی تدوین و ارائه گردید. در ادامه بر اساس مدل تدوین شده ارزش‌های اخلاقی، پرسش نامه ایی در طیف لیکرت برای سنجش این ارزش‌ها طراحی شد و برای بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه طراحی شده از روایی محتوا و سازه و روش تحلیل عاملی و ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. برای این منظور پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی (ع) در نهج‌البلاغه روی جمعیت ۱۰۰ نفری دختران ۲۱-۲۳ ساله شهر اصفهان که به طور تصادفی انتخاب شده بودند اجرا شد. در قسمت روایی محتوا پرسش نامه طراحی شده قبل از مرحله اصلی اجرا به تعدادی از افراد نمونه داده شد تا اگر مشکلی در فهم گویه‌ها وجود دارد برطرف شود، به طور همزمان با تعدادی از متخصصان اسلامی و روانشناسی در رابطه با هماهنگی گویه‌های پرسش نامه با مبانی نظری طراحی شده بر اساس آن و قابل فهم بودن سوالات مشورت شد و تغییرات لازم اعمال گردید. نرم‌افزارهای بکار رفته در این پژوهش شامل نرم افزار SPSS و نرم افزار لیزرل (LISREL)، بود.

۳- ابزار پژوهش

۱- پرسشنامه نیمه ساختاریافته محقق ساخته که با استفاده از مولفه‌های شبکه مضامین به دست آمده تهیه شد.

۲- مصاحبه با متخصصین بر اساس پرسشنامه نیمه ساختار یافته.

۳- پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی: این پرسشنامه از قسمت اول پژوهش یعنی بررسی ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه امام علی (ع) در نهج‌البلاغه استخراج شد. به این صورت که بعد از تحلیل مضمون و استخراج چک لیست ارزش‌ها پرسشنامه‌ای برای سنجش ارزش‌های اخلاقی به صورت لیکرتی تدوین و پایایی و روایی آن به شیوه مناسب تعیین خواهد شد.

۶- پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی جوانان مسلمان: در این پژوهش از سیاهه ارزیابی ارزش‌های اخلاقی جوانان مسلمان عبدالله، صالح، محمود و الغنی (۲۰۱۰)، به منظور بررسی روایی سازه پرسش نامه ارزش‌های اخلاقی ساخته شده توسط پژوهش‌گر استفاده شد. که آلفای کرونباخ در پژوهش عبدالله و همکاران (۲۰۱۰)، ۰/۸۴ دست آمده بود. ابزار مذکور دارای ۴۸ گویه و چهار خرده مقیاس (خود - معنویت، خود - جامعه، جامعه - معنویت و خود) می‌باشد. گویه‌ها در طیف لیکرت ۵ درجه ای (۱ = هرگز، ۲ = گاهی، ۳ = همیشه، ۴ = اکثر اوقات و ۵ = هر وقت پیش بیاید) نمره گذاری می‌شوند. قابل ذکر است که روایی و پایایی این پرسشنامه در نمونه ایرانی توسط نوری پور لیاولی و رسولی (۱۳۹۲)، مورد بررسی قرار گرفته است که نتایج آن همسو با نمونه خارجی می‌باشد بنابراین، این پرسشنامه برای اجرا در نمونه ایرانی مناسب می‌باشد.

۴- یافته‌ها

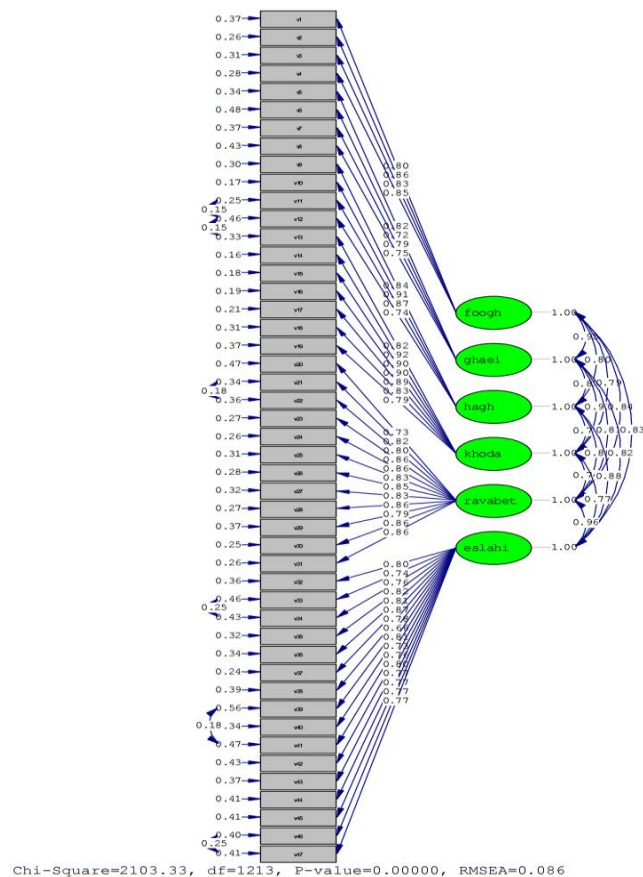
پس از استخراج الگوی ارزش‌های اخلاقی بر مبنای دیدگاه امام علی (ع) در نهج‌البلاغه با توجه به شش مولفه ارزشی و زیر مولفه‌های مربوط به هر کدام اقدام به تهیه مقیاس سنجش ارزش‌های اخلاقی بر مبنای دیدگاه امام علی (ع) در نهج‌البلاغه شد. سپس به بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرداخته شد که در ادامه به ذکر آنها پرداخته خواهد شد. برای این منظور پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی (ع) در نهج‌البلاغه روی جمعیت ۱۰۰ نفری دختران ۲۱-۲۳ ساله شهر اصفهان که به طور دسترس انتخاب شده بودند اجرا شد.

بررسی روایی محتوایی پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی

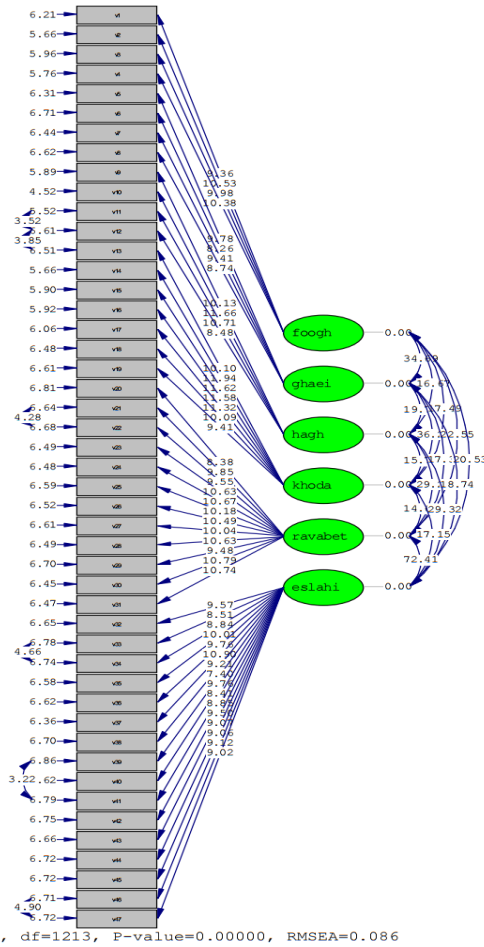
جهت بررسی روایی محتوایی پرسشنامه قبل از اجرای آن ابتدا پرسشنامه به تعدادی از شرکت‌کنندگان داده شد تا در صورت مشکل در فهم محتوای سؤالات اقدامات لازم صورت گیرد. در ادامه این پرسشنامه در اختیار سه نفر از متخصصان حیطه روانشناسی و حیطه آماری قرار داده شد تا روایی محتوایی آن مورد بررسی قرار گیرد که با توجه به نظرات متخصصان اندکی تغییر در نحوه بیان مولفه‌ها و سؤالات داده شد.

نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی

در روش‌شناسی مدل معادلات ساختاری هرگاه بار عاملی هر نشانگر با سازه خود دارای مقدار t بالاتر از $1/96$ باشد، در این صورت این نشانگر از دقت لازم برای اندازه‌گیری آن سازه یا صفت مکنون برخوردار است. پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) در نهج‌البلاغه دارای ۴۷ سوال می‌باشد که این ۴۷ سوال شامل مؤلفه‌های فوق دنیا زندگی کردن و تحلیل گر زندگی خود بودن، شناخت حقیقت خود و دنیا، غایی نگری و توجه به حیات ابدی، خدامحوری، تنظیم روابط با دیگران، خوداصلاحی و خودسازی در جهت اهداف اصیل بود که در ادامه تحلیل عاملی تأییدی آن آمده است. برای این منظور پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) در نهج‌البلاغه روی جمعیت ۱۰۰ نفری دختران ۲۱-۲۳ ساله شهر اصفهان که به طور در دسترس انتخاب شده بودند اجرا شد.

شکل ۱. مقادیر بار عاملی در مدل اندازه‌گیری پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) در نهج‌البلاغه در نهج‌البلاغه

شکل ۲. مقادیر تی در مدل اندازه گیری پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی (ع) بارهای عاملی و معناداری مدل اندازه‌گیری در جدول زیر آمده است:

جدول ۱ t-value، بارهای عاملی و معناداری مدل اندازه‌گیری

متغیر	گویه‌ها	بار	معناداری بار عاملی	t-value	معناداری
فوق دنیا زندگی کردن	۱	۰/۸۰	✓	۹/۳۶	✓
	۲	۰/۸۶	✓	۱۰/۵۳	✓
	۳	۰/۸۳	✓	۹/۹۸	✓
	۴	۰/۸۵	✓	۱۰/۳۸	✓
غایی‌نگری و توجه به حیات ابدی	۵	۰/۸۲	✓	۹/۷۸	✓
	۶	۰/۷۲	✓	۸/۲۶	✓
	۷	۰/۷۹	✓	۹/۴۱	✓
	۸	۰/۷۵	✓	۸/۷۴	✓
شناخت حقیقت خود و دنیا	۹	۰/۸۴	✓	۱۰/۱۳	✓
	۱۰	۰/۹۱	✓	۱۱/۶۶	✓

✓	۱۰/۷۱	✓	۰/۸۷	۱۱	خدا محوری
✓	۸/۴۸	✓	۰/۷۴	۱۲	
✓	۱۰/۱۰	✓	۰/۸۲	۱۳	
✓	۱۱/۹۴	✓	۰/۹۲	۱۴	
✓	۱۱/۶۲	✓	۰/۹۰	۱۵	
✓	۱۱/۵۸	✓	۰/۹۰	۱۶	
✓	۱۱/۳۲	✓	۰/۸۹	۱۷	
✓	۱۰/۰۹	✓	۰/۸۳	۱۸	
✓	۹/۴۱	✓	۰/۷۹	۱۹	
✓	۸/۳۸	✓	۰/۷۳	۲۰	تنظیم روابط با دیگران
✓	۹/۸۵	✓	۰/۸۲	۲۱	
✓	۹/۵۵	✓	۰/۸۰	۲۲	
✓	۱۰/۶۳	✓	۰/۸۶	۲۳	
✓	۱۰/۶۷	✓	۰/۸۶	۲۴	
✓	۱۰/۱۸	✓	۰/۸۳	۲۵	
✓	۱۰/۴۹	✓	۰/۸۵	۲۶	
✓	۱۰/۰۴	✓	۰/۸۳	۲۷	
✓	۱۰/۶۳	✓	۰/۸۶	۲۸	
✓	۹/۴۸	✓	۰/۷۹	۲۹	
✓	۱۰/۷۹	✓	۰/۸۶	۳۰	
✓	۱۰/۷۴	✓	۰/۸۶	۳۱	
✓	۹/۵۷	✓	۰/۸۰	۳۲	خوداصلاحی و خودسازی در جهت اهداف اصیل
✓	۸/۵۱	✓	۰/۷۴	۳۳	
✓	۸/۸۴	✓	۰/۷۶	۳۴	
✓	۱۰/۰۱	✓	۰/۸۲	۳۵	
✓	۹/۷۶	✓	۰/۸۱	۳۶	
✓	۱۰/۹۰	✓	۰/۸۷	۳۷	
✓	۹/۲۱	✓	۰/۷۸	۳۸	
✓	۷/۴۰	✓	۰/۶۶	۳۹	
✓	۹/۷۶	✓	۰/۸۱	۴۰	

✓	۸/۴۱	✓	۰/۷۳	۴۱
✓	۸/۸۵	✓	۰/۷۶	۴۲
✓	۹/۵۰	✓	۰/۸۰	۴۳
✓	۹/۰۷	✓	۰/۷۷	۴۴
✓	۹/۰۶	✓	۰/۷۷	۴۵
✓	۹/۱۲	✓	۰/۷۷	۴۶
✓	۹/۰۲	✓	۰/۷۷	۴۷

چنانچه ملاحظه می‌شود می‌توان قضاوت نمود که تمام معرف های بکار رفته برای سنجش پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) در نهج‌البلاغه در سطح اطمینان ۹۹٪ معنی دار است و از این رو معرف های قابل قبولی برای سنجش شاخص فوق الذکر می‌باشند. در ادامه شاخص‌های ارزیابی مدل تحلیل عاملی تأییدی گزارش شده‌اند که نشان می‌دهد پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) در نهج‌البلاغه از برازش قابل قبولی برخوردار است.

جدول ۲. شاخص‌های برازش پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) در نهج‌البلاغه

RMSEA	RFI	CFI	NFI	AGFI	GFI	χ^2/df	شاخص‌های بrazش
< ۰/۱	۰/۹۰ ≥	۰/۹۰ ≥	۰/۹۰ ≥	۰/۹۰ ≥	۰/۹۰ ≥	≤ ۳	بrazش قابل قبول
۰/۰۸۶	۰/۹۹	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۵	۰/۹۴	۱/۷۳	بrazش محاسبه شده

در جدول زیر نتایج ضرایب همبستگی پیرسون نشان داده شده است که بین آزمودنی‌ها در زیرمقیاس‌های ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) در نهج‌البلاغه با شاخص‌های ارزش‌های اخلاقی جوانان مسلمان همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد که این نتایج روایی همگرا و تشخیص مقیاس ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) در نهج‌البلاغه را تأیید می‌کند. همچنین ضریب همبستگی کلی بین دو ابزار به میزان ۰/۶۲۳ و معنادار بود.

جدول ۳. ضرایب همبستگی پیرسون بین زیرمقیاس‌های ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) در نهج‌البلاغه با شاخص‌های ارزش‌های اخلاقی جوانان مسلمان

متغیر	خود معنویت	خود-جامعه	جامعه-معنویت	خود
فوق دنیا زندگی کردن	**۰/۴۶۴	**۰/۴۶۰	**۰/۶۱۴	**۰/۳۷۹
غایی نگری و توجه به حیات ابدی	**۰/۵۳۶	*۰/۳۵۱	**۰/۶۵۹	**۰/۴۳۴
شناخت حقیقت خود و دنیا	**۰/۵۹۷	**۰/۴۳۴	**۰/۵۰۹	**۰/۶۰۴
خدا محوری	**۰/۵۱۶	**۰/۳۷۲	**۰/۶۲۹	**۰/۴۸۳
تنظیم روابط با دیگران	**۰/۵۲۶	*۰/۳۳۸	**۰/۶۷۹	**۰/۴۶۳
خوداصلاحی در جهت اهداف	**۰/۵۱۳	*۰/۳۴۳	**۰/۶۸۲	**۰/۴۷۰

**P<۰/۰۱

*P<۰/۰۵

نتایج بررسی پایایی پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع)

جهت بررسی پایایی نیز از آزمون ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. پایایی پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) و زیرمقیاس‌های آن در سطح قابل قبول قرار دارد.

جدول ۴. ضریب پایایی پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی(ع) و زیرمقیاس‌های آن

خرده مقیاس	سؤالات مربوط به هر خرده مقیاس	آلفای کرونباخ
فوق دنیا زندگی کردن	۴-۱	۰/۸۴۰
غایی نگری و توجه به حیات ابدی	۸-۵	۰/۸۲۶
شناخت حقیقت خود و دنیا	۱۲-۹	۰/۸۹۱
خدا محوری	۱۹-۱۳	۰/۹۵۱
تنظیم روابط با دیگران	۳۱-۲۰	۰/۹۵۲
خوداصلاحی در جهت اهداف	۴۷-۳۲	۰/۹۴۶
پایایی کل ابزار	۴۷-۱	۰/۹۷۹

۵- نتیجه‌گیری

در این پژوهش پس از تدوین الگوی ارزش‌های اخلاقی بر اساس راهبردهای نظری امام علی علیه السلام در نهج‌البلاغه، اقدام به ساخت مقیاس سنجش ارزش‌های اخلاقی بر اساس دیدگاه حضرت علی علیه السلام در نهج‌البلاغه و بررسی ویژگی‌های روانسنجی این مقیاس شد.

ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه امام علی (ع) شامل شش مولفه اصلی می‌باشند که این شش مولفه به عنوان اصول حاکم بر زندگی فرد در نظر گرفته می‌شوند که به فرد در انتخاب مسیر زندگی، گرفتن تصمیمات، رعایت باید‌ها و نبایدها و غیره کمک می‌کنند. این مولفه‌ها شامل: فوق دنیا زندگی کردن و تحلیل گر زندگی خود بودن، غایی نگر و توجه حیات ابدی، خدامحوری، شناخت حقیقت خود و دنیا (زندگی)، تنظیم روابط با دیگران، خود اصلاحی و خودسازی در جهت اهداف اصیل، می‌باشند.

فرم‌پهنی فراهانی و قلی زاده مقدم (۱۳۸۹)، در پژوهش خود به بررسی ویژگی‌های جوان معیار از دیدگاه امام علی (ع) در نهج‌البلاغه پرداختند. که از جمله این ویژگی‌ها می‌توان به تهذیب نفس، تقوا، خیرخواه بودن، احترام گذاشتن به بزرگترها، توجه به تجارب پیشینیان، رعایت حدود دوستی و تقویت عزت نفس اشاره کرد که با تعدادی از ارزش‌های استخراج شده در این پژوهش همخوانی داشت.

همچنین محمد و حیونی (۲۰۰۷)، بر پایه بررسی‌های صورت گرفته، به سه بعد ارزش‌های محوری اشاره می‌کنند: ارزش‌های مربوط به رشد شخصی یا خود، ارزش‌های مربوط به دیگران یا جامعه و ارزش‌های مربوط به خدا یا معنویت. این ارزش‌ها بر مبنای ارزش‌های سنتی اسلامی به سه محور فرعی طبقه بندی شده اند این یافته‌ها تاییدکننده سه مولفه از شش مولفه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای دیدگاه امام علی (ع) در نهج‌البلاغه می‌باشد.

عبدالله، صالح، محمود و غنی (۲۰۱۰)، در پژوهش خود به دنبال گسترش یک ابزار اندازه‌گیری ارزش‌های اخلاقی، چهار عامل ارزش‌های شخصی-معنوی، شخصی-اجتماعی، معنوی-اجتماعی و ارزش‌های شخصی و نه زیر مولفه بردباری (شکیبایی)، قدردانی، فروتنی، توجه مثبت، صداقت، عشق و مراقبت، توکل، صمیمیت و تقوا را مطرح کردند که نشانگر اهمیت توجه به موضوع ارزش‌های اخلاقی است.

با مرور پژوهش‌های صورت گرفته در حیطه ارزش‌های انسانی و ارزش‌های اخلاقی متوجه می‌شویم عمده توجه این ارزش‌ها با وجود مطرح کردن مفاهیمی مانند تقوا، توکل، فروتنی و غیره به زندگی فرد در این دنیا است و توجهی به یکی از اصیل‌ترین ابعاد انسان یعنی میل به ابدیت و ارزش غایی‌نگری ندارند در حالی که در نگاه حضرت علی (ع) توجه به ابدی بودن انسان و غایی‌نگری در هسته مرکزی ارزش‌های انسان قرار می‌گیرد که تاثیر خود را بر سایر ارزش‌ها می‌گذارد و سایر ارزش‌ها در نگاه حضرت با دید غایی گرایانه می‌توانند تاثیر خود را در جهت‌دهی به زندگی فرد داشته باشند و یکی دیگر از نکات مطرح شده توسط حضرت همین ارتباط متقابل بین ارزش‌ها و تاثیر آنها بر روی یکدیگر است، که نگاه تازه‌ای را در حیطه ارزش‌های اخلاقی مطرح می‌کند و بر خلاف ارزش‌های مطرح شده در سایر مکاتب، ارزش‌ها مفاهیمی نسبی یا جدا از یکدیگر نیستند بلکه مفاهیم مطلقی هستند که در ارتباط با یکدیگر می‌توانند تاثیر خود را بگذارند مثلاً حضرت نوعی از خودسازی را مطرح می‌کنند که نگاه خدامحورانه و مبتنی بر شناخت حقیقت خود و دنیا و توجه به آخرت در آن محور باشد.

سوال اصلی در این قسمت پژوهش این بود که آیا مقیاس سنجش ارزش‌های اخلاقی، دارای روایی و پایایی قابل قبولی

است؟

بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی علیه السلام در نهج‌البلاغه نشان داد که در قسمت روایی محتوا و با توجه به نظر متخصصین آماری و روانشناسی از توانایی خوبی برای بررسی ارزش‌های اخلاقی برخوردار است. همچنین بررسی روایی سازه این پرسش‌نامه با استفاده از روش تحلیل عاملی تاییدی بیانگر آن است که مولفه‌های مطرح شده در پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی که شامل، فوق دنیا زندگی کردن و تحلیل گر زندگی خود بودن، شناخت حقیقت خود و دنیا، غایی نگری و توجه به حیات ابدی، خدامحوری، تنظیم روابط با دیگران، خوداصلاحی و خودسازی در جهت اهداف اصیل بودند، از برازش قابل قبولی برخوردار بودند و توانایی خوبی برای سنجش ارزش‌های اخلاقی دارند.

نتایج بررسی روایی همگرا نشان داد که بین آزمودنی‌ها در زیرمقیاس‌های ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی (ع) در نهج‌البلاغه با شاخص‌های ارزش‌های اخلاقی جوانان مسلمان همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. که این نتایج نشان‌دهنده این موضوع است که ابزار ساخته شده برای سنجش هدفی که برای آن در نظر گرفته شده یعنی بررسی ارزش‌های اخلاقی مناسب است.

نتایج بررسی پایایی این پرسشنامه نشان‌دهنده این موضوع است که پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی علیه السلام در نهج‌البلاغه ابزار قابل اعتمادی برای سنجش این شاخص بوده و پرسشنامه ساخته شده پرسشنامه همگنی است که توانایی استفاده مداوم را دارد و در استفاده‌های مکرر نتایج مشابهی به دست خواهد آمد. در ادامه ساخت و بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه ارزش‌های اخلاقی بر مبنای راهبردهای نظری امام علی علیه السلام در نهج‌البلاغه، نشان داد که مفاهیم اسلامی قابلیت کمی‌سازی و کاربرد عملی در فضای جامعه را دارند و مفاهیمی نیستند که تنها جنبه نظری داشته باشند.

قدردانی: بر خود لازم می‌دانم از مسئولین محترم دانشکده روانشناسی دانشگاه اصفهان و اساتید مربوطه که در این پژوهش همکاری داشتند، قدردانی نمایم.

تعارض منافع: در این مقاله تعارض منافی وجود ندارد.

حامی مالی: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول مقاله است.

۶- منابع

- Abdullah, S., Salleh, A., Mahmud, Z., Ghani, S.A., (2010), Moral Value Inventory for Muslim Adolescents, *Social and Behavioral Sciences*, 7 (C), 106-11.
- Creswell, J.W., Plano Clark, V. L., (2007), *Designing and conducting mixed method research*. Thousand Okas, CA: Sage.
- Cresswell, J.W., (2009) *Qualitative, Quantitative and Mixed Approaches Research Plan*, translated by Kiamanesh, A., Danai Tous, M., (2011), Tehran: Jihad Academic Publications - Allameh Tabatabai Unit. (In Persian)
- Dashti, M., (2006), *Nahj al-Balagheh*, Tehran: Osveh Publications. (In Persian)
- Delkhamoush, M.T., (2003), Identifying the content and structure of human values in iranian students, *Developmental psychology: Iranian psychologists*, 2(5), 15-34. (In Persian)
- Delkhamoush, M.T., Ahmadi, M., (2011), culture-specifics in iranian values: a study in three samples of three generations, *Developmental psychology: Iranian psychologists*, 9(34), 107-127. (In Persian)

- Fallah, M., (2008), investigation and comparison of value system and psychological-behavioral characteristics of female and male first-year high school students in Mahabad, Yazd, master's thesis of Allameh Tabatabayi University. (In Persian)
- Farahini Farahani, M., Qolizadeh Moghadam, Z., (2010), Qualified youth characteristics from the perspective of Imam Ali (a.s.) in Nahj al-Balagheh, magazine Cultural Engineering, 4(41): 8-15. (In Persian)
- Ghani, S., Abdullah, S., Akil, S. M. S., Nordin, N., (2014), Muslim Adolescents Moral Value And Coping Strategy Among Muslim Female Adolescent Involved In Premarital Sex, *Social and Behavioral Sciences*, 114(3), 427-433.
- Hooman, H. AD, (2014), Structural Equation Modeling With LISREL Application. Publisher: The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Islamic Sciences and the Humanities (SAMT). (In Persian)
- Kardoost Fini, Kh., (2013), examining the compatibility of moral values with religion with an emphasis on Islam, *Ekhlaq*, 4 (3), 127-95. (In Persian)
- Lotfabadi, H., Nowrozi, V., (2013), theorizing and scaling to measure the value system in order to investigate the impact of globalization on the value system of Iranian teenage students, *Quarterly Journal of Educational Innovations*, 7(3), 42. (In Persian)
- Makarem Shirazi, N., (2011), Payam Imam Amir al-Mu'minin, Volume 9, Qom: Imam Ali Ibn Abi Talib (a.s.) Publications. (In Persian)
- Malekipour, A., Hakimzadeh, R., Muammarhour, J., (2013), evaluation and contextualization of the effective component on institutionalizing moral values (case study: secondary schools in Dehhran regions), *Quarterly Journal of Extension in Ethics*, 15, 81-105 . (In Persian)
- Mahdavi, M.S., and Zarei, A., (2018), Factors influencing the tendency of adolescents towards moral values (a case study of third-year middle school students in Hamedan province in the academic year 2010-2012), *Iranian Sociological Studies Quarterly*, Tehran: Azad University. Islamic Tehran Branch, 2 (7), 1-21. (In Persian)
- Minkov, M., Hofstede, G., (2014), Clustering of 316 European regions on measures of values: Do Europe's countries have national cultures?, *Cross-Cultural Research*, 48(2), 144-176.
- Misbah, M., (2011), Ethical Foundation, Qom: Publications of Imam Khomeini Educational and Research Institute (RA). (In Persian)
- Misbah Yazdi, M.T., (2011), Moral Philosophy, Qom: Publications of Imam Khomeini Educational and Research Institute. (In Persian)
- Mirdarkivandi, R., (2012), the relationship between personality and value systems from Allport's point of view (with a special view of a religious value), *Marifat*, 64, 76-82. (In Persian)
- Milani, M., (2006), Life here and now; The Art of Transcendent Life, Tehran: Farawan Publications. (In Persian)
- Mohammadpour, A., (2017), anti-method research method, Vol. 1, Tehran: Sociologists Publications. (In Persian)
- Mohammadpour, A., (2018), anti-method research method, Vol. 2, Tehran: Sociologists Publications. (In Persian)
- Momeni, I., Hosseini Qale Bahman, S.A., Hosseini Qale Bahman, S.M., (2022), The Reality of Moral Value from the Perspective of Maleki Tabrizi, as a Basis for Inferring the Rules of Applied Ethics. *APPLID ETHICS STUDIES (ETHICS)*, 12(47 (69)), 167-196. (In Persian)
- Muna, S. A., (2010), The development of adolescence the career decision making indicator (CDM) and it's relation to "Big Five" personality. Ph.D. Thesis, University Kebangsaan.
- Najarzadegan, F., (2008), an approach to Islamic ethics and education, Qom: Ma'arif. In Persian. (In Persian)

- Nouripour Liaoli, R., Rasouli, R., (2012), Investigating the psychometric characteristics of the list of moral values of young Muslims, *Social Psychology Research*, 3 (11), 108-97. (In Persian)
- Pirmoradi, P., Ahmadian, H., Karami, J., Yarahmadi, Y., (2019), Development and testing of the relationship model of basic psychological needs on the meaning of life through the mediating roles of the psychological capital and human values. *Fundamentals of Mental Health*, (21)1. 43-52.
- Rokeach, M., (1973), *The nature of human values*. New York: Free Press.
- Schwartz, S.H., (1992), Universals in the content and structure of values. In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, (Vol. 25, pp. 1-65). NY: Academic press.
- Tavasoli, G.A. , Fazel, R., (2009), *Basics of Sociology*, 25th edition, Tehran Samt. (In Persian)
- Taherzadeh, A., (2013), *My child should be like this*, Vol. 1, Isfahan Lab Al-Mizan. (In Persian)
- Taherzadeh, A., (2013), *my child should be like this*, Vol. 2, Isfahan: Lab Al-Mizan. (In Persian)
- Wahyuni, M., (2007), *Yakin diri: 9 jalancerdasemosidancerdas spiritual*. Kuala Lumpur: PTS Publication.
- Zamani Kokhalo, L., Sepah Mansour, M., Abolmaali, Kh., (2021), The role of educating moral values on the manifestation of human perfection from the perspective of Quranic teachings. *Quranic Studies*, 47(12). 375-397. (In Persian)